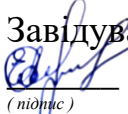

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДМИТРА МОТОРНОГО**

Факультет економіки та бізнесу
Кафедра «Фінанси, облік і оподаткування»
(назва кафедри)

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Спеціалізація (за наявності) _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(підпис) Олена ЯЦУХ
(ім'я та прізвище)
«19» лютого 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему **«Механізм формування фінансових результатів як інструмент забезпечення фінансової стійкості підприємства»**

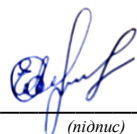
Здобувач вищої освіти:

(підпис)

Дмитро КРАЙНІК
(ім'я та прізвище здобувача)

Керівник:

(підпис)

професор, д.е.н. Олена ЯЦУХ
(учене звання, науковий ступінь, ім'я та прізвище)

Запоріжжя, 2026 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДМИТРА МОТОРНОГО
Факультет економіки та бізнесу
Кафедра «Фінанси, облік і оподаткування»
(назва кафедри)

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Спеціалізація (за наявності) _____

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Юлія РОМАНОВСЬКА
(ім'я та прізвище)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

Олена ЯЦУХ
(ім'я та прізвище)

«21» квітня 2025 р.

«22» квітня 2025 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
на підготовку кваліфікаційної роботи магістра

здобувача вищої освіти Крайнік Дмитро Вадимович
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Механізм формування фінансових результатів як інструмент забезпечення фінансової стійкості підприємства

керівник роботи Яцух Олена Олексіївна, д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ректора університету від «14» квітня 2025 року № 179-С

2. Строк подання кваліфікаційної роботи «17» лютого 2026 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи науково-теоретична література, нормативна та законодавча база, матеріали фахових видань, фінансова та бухгалтерська звітність страхової компанії.

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

1 Теоретичні засади формування фінансових результатів підприємства та їх роль у забезпеченні фінансової стійкості.

2 Аналіз фінансових результатів і фінансової стійкості ТОВ «Трансвагонкомплект».

3 Напрями удосконалення механізму формування фінансових результатів та зміцнення фінансової стійкості підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу: таблиць – 10 , рисунків – 2

6. Дата видачі завдання «17» квітня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів	Відмітка про виконання
1	Затвердження плану роботи	25.04.2025р.	виконано
2	Розділ 1 теоретичні засади формування фінансових результатів підприємства	20.06.2025р.	виконано
3	Розділ 2. Аналіз фінансових результатів і фінансової стійкості ТОВ «Трансвагонкомплект	23.09.2025р.	виконано
4	Розділ 3. Напрями удосконалення механізму формування фінансових результатів та зміцнення фінансової стійкості підприємства	02.02.2026р.	виконано
5	Висновки та пропозиції, список використаних джерел	09.02.2026р.	виконано
6	Перевірка на плагіат	16.02.2026р.	виконано
7	Попередній захист роботи на кафедрі	20.02.2026р.	виконано

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Дмитро КРАЙНІК
(ім'я та прізвище)

Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

професор, д.е.н. Олена ЯЦУХ
(ім'я та прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Економічна сутність фінансових результатів підприємства	7
1.2. Доходи та витрати підприємства як основа формування фінансових результатів	10
1.3. Фінансова стійкість підприємства: сутність, види та показники оцінки	13
Висновки до розділу 1	15
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ І ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «ТРАНСВАГОНКОМПЛЕКТ»	
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства. Аналіз майнового стану, ресурсного потенціалу та структури фінансових ресурсів	28
2.2. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	35
2.3. Оцінка ліквідності та фінансової стійкості	42
Висновки до розділу 2	44
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
3.1. Оптимізація структури витрат та підвищення прибутковості діяльності	49
3.2. Удосконалення управління оборотними активами та підвищення ліквідності	51
3.3. Оптимізація структури капіталу	53
Висновки до розділу 3	55
ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних реаліях сьогодення, який характеризується нестабільністю зовнішнього середовища, і в якому зростають фінансові ризики, а також є значне обмеження доступу до фінансових ресурсів, особливого значення набуває питання забезпечення фінансової стійкості підприємства [1]. Успішність розвитку діяльності суб'єктів господарювання доволі високою мірою залежить від можливості і здатності сформувати ефективні фінансові результати, підтримувати платоспроможність свого підприємства і звісно забезпечити стабільний розвиток який буде працювати на довгострокову перспективу.[2]

Загалом, відображення ефективності управління доходами, витратами підприємства, а також фінансовими ресурсами це фінансові результати, які є узагальнюючим показником діяльності підприємства[3]. Вплив на фінансову стійкість підприємства, а також його інвестиційну привабливість і звісно конкурентоспроможність здійснюється саме через механізм формування фінансових результатів.[2] Особливого значення набуває непродуманість систем управління фінансовими результатами, які в свою чергу призводять до значного погіршення фінансового стану, збільшення залежності від позикового капіталу і звісно до зниження рівня фінансової стійкості підприємства[1].

Якщо підсумувати вище викладену інформацію можна зрозуміти, що ця тема є важливою в сучасних умовах, оскільки особливої уваги дослідженню механізму формування фінансових результатів набувають в умовах адаптації підприємств до воєнних та макроекономічних викликів, після кризового відновлення економіки, а також трансформації фінансової звітності відповідно до сучасних стандартів[4]. У цьому контексті актуальним є аналіз взаємозв'язку між фінансовими результатами та показниками фінансової стійкості підприємства, і звісно визначення напрямків їх удосконалення.

Метою магістерської роботи є дослідження механізму формування фінансових результатів підприємства та обґрунтування його ролі як інструменту забезпечення фінансової стійкості. Для досягнення поставленої мети в роботі передбачено вирішення таких завдань:

- розкрити економічну сутність фінансових результатів підприємства;
- дослідити механізм формування фінансових результатів та чинники, що на нього впливають;
- охарактеризувати розуміння фінансової стійкості підприємства та систему їх показників;
- проаналізувати фінансову стійкість підприємства ТОВ «Трансвагонкомплект»;
- визначити напрями вдосконалення механізму формування фінансових результатів з метою підвищення фінансової стійкості на підприємстві.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність підприємства ТОВ «Трансвагонкомплект».

Предметом дослідження є механізм формування фінансових результатів як інструмент забезпечення фінансової стійкості підприємства. У процесі дослідження буде використано такі методи: аналіз, коефіцієнтний, табличний та графічний методи, а також метод узагальнення.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці сучасних та іноземних авторів, нормативно-правові акти України, податковий кодекс, фінансова звітність підприємства, статистичні матеріали та аналітичні публікації за період після 2020.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність фінансових результатів підприємства та їх роль у забезпеченні фінансової стійкості

В умовах ринкової економіки фінансові результати виступають ключовим інтегральним показником ефективності функціонування підприємства, відображаючи підсумковий ефект його господарської діяльності за певний період. Саме через систему фінансових результатів здійснюється оцінка доцільності використання ресурсів, ефективності управління та перспектив розвитку суб'єкта господарювання [6].

У науковій літературі фінансовий результат найчастіше визначається як економічний підсумок діяльності підприємства, що виражається у формі прибутку або збитку та формується як різниця між отриманими доходами та понесеними витратами [7; 8]. Такий підхід відображає класичну концепцію фінансового результату, що базується на принципі відповідності доходів і витрат звітного періоду.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», фінансова звітність підприємства повинна відображати достовірну та повну інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів [11]. Фінансовий результат при цьому є одним із центральних показників Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід).

З економічної точки зору прибуток виконує низку важливих функцій:

- оціночну, оскільки характеризує ефективність діяльності підприємства;
- стимулюючу, адже є джерелом матеріального заохочення та розвитку;
- розподільчу, через механізм оподаткування та розподілу чистого прибутку;

- інвестиційну, оскільки виступає джерелом фінансування оновлення активів [5; 6].

Формально фінансовий результат діяльності підприємства можна подати у вигляді:

$$\text{ФР} = \text{Д} - \text{В}, \quad (1)$$

де ФР - фінансовий результат;

Д - сукупні доходи підприємства;

В - сукупні витрати підприємства [7,8].

Разом з тим, у сучасній економічній теорії фінансовий результат розглядається не лише як арифметична різниця між доходами і витратами, а як результат комплексної взаємодії виробничих, фінансових та управлінських процесів. На його величину впливають обсяг реалізації, структура витрат, ефективність використання активів, податкова політика, ринкова кон'юнктура та інші фактори [10].

Особливої актуальності питання формування фінансових результатів набуває для підприємств із високою часткою необоротних активів, зокрема підприємств транспортної сфери, діяльність яких пов'язана з експлуатацією та орендою рухомого складу. У таких суб'єктів господарювання значну частину витрат становлять амортизаційні відрахування, витрати на технічне обслуговування та ремонт основних засобів, що безпосередньо впливає на рівень прибутковості [12].

Фінансові результати підприємства тісно пов'язані з категорією фінансової стійкості. Фінансова стійкість визначається як здатність підприємства забезпечувати безперервність діяльності, підтримувати рівновагу між власними та залученими ресурсами, своєчасно виконувати фінансові зобов'язання та адаптуватися до змін зовнішнього середовища [5].

Прибуток виступає основним джерелом формування власного капіталу підприємства. Зростання чистого прибутку сприяє:

- збільшенню нерозподіленого прибутку;
- підвищенню коефіцієнта автономії;

- зменшенню залежності від зовнішніх джерел фінансування;
- зміцненню платоспроможності [6; 7].

Таким чином, фінансові результати є не лише показником ефективності діяльності, а й базовим інструментом забезпечення фінансової стійкості. Важливою складовою дослідження фінансових результатів є їх класифікація. У практиці бухгалтерського обліку та фінансового аналізу розрізняють: • валовий прибуток; операційний прибуток; прибуток до оподаткування; чистий прибуток [7,8,9].

Кожен із зазначених показників виконує окрему аналітичну функцію. Зокрема, операційний прибуток дозволяє оцінити ефективність основної діяльності підприємства без урахування фінансових і податкових чинників, тоді як чистий прибуток відображає кінцевий фінансовий результат, що залишається у розпорядженні підприємства.

Для підприємств, що здійснюють оренду вагонів, ключове значення має стабільність операційного прибутку, оскільки саме він забезпечує покриття постійних витрат і формування ресурсів для оновлення рухомого складу. Зниження рівня прибутковості може призвести до дефіциту власних оборотних коштів та зростання фінансової залежності.

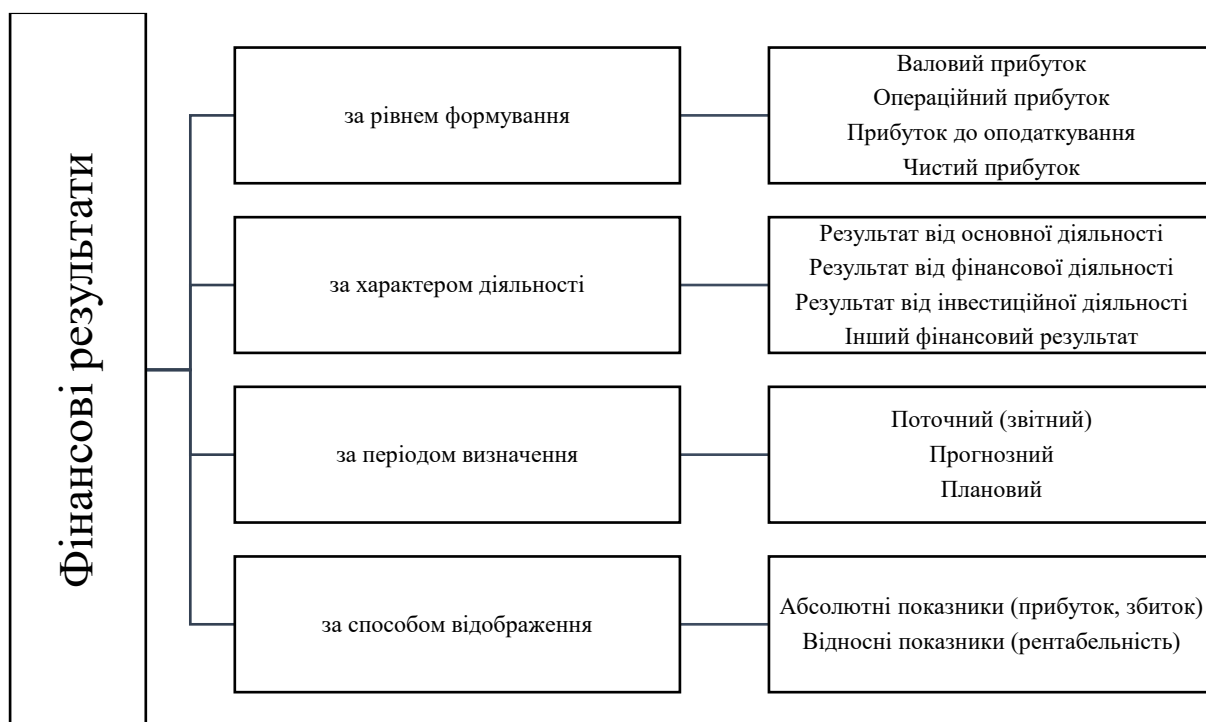
Окрім абсолютних показників прибутку, важливе значення мають відносні показники — рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність реалізації. Вони дозволяють оцінити ефективність використання ресурсів і визначити, наскільки прибуток забезпечує достатній рівень фінансової стійкості [8; 10].

Отже, фінансові результати підприємства є комплексною економічною категорією, що відображає ефективність господарської діяльності та формує основу фінансової стабільності суб'єкта господарювання. Для підприємств із капіталомісткою структурою активів, зокрема тих, що здійснюють оренду рухомого складу, значення фінансових результатів зростає, оскільки саме прибуток виступає головним джерелом підтримання та розвитку виробничого потенціалу. Таким чином, дослідження економічної сутності

фінансових результатів дозволяє обґрунтувати їх ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості підприємства та формує теоретичну основу для подальшого аналітичного дослідження.

1.2 Доходи та витрати підприємства як основа формування фінансових результатів та механізм формування фінансових результатів підприємства

Формування фінансових результатів підприємства безпосередньо залежить від співвідношення доходів і витрат, які виникають у процесі здійснення господарської діяльності. Саме через механізм формування доходів і контролю витрат реалізується економічний потенціал підприємства та забезпечується його фінансова стійкість [1; 2].

Джерело: складено автором на основі [1;3].

Рисунок 1.1 – Класифікація фінансових результатів підприємства

Відповідно до Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», доходи визначаються як збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, що призводить до

зростання власного капіталу (крім внесків власників) [11]. Таким чином, доходи відображають позитивний фінансовий потік підприємства та є базою для формування прибутку.

У системі бухгалтерського обліку доходи класифікуються залежно від виду діяльності на: доходи від операційної діяльності; доходи від інвестиційної діяльності; доходи від фінансової діяльності [7; 8].

Для підприємств, що здійснюють діяльність у сфері оренди залізничних вагонів, основним джерелом доходів є плата за користування рухомим складом, яка належить до доходів від операційної діяльності. Рівень таких доходів залежить від кількості вагонів у користуванні, коефіцієнта їх завантаженості, тривалості договорів оренди та тарифної політики підприємства [2].

Доходи формуються під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. До внутрішніх належать структура активів, маркетингова стратегія, якість управління, ефективність використання основних засобів. Зовнішні фактори включають стан транспортного ринку, конкурентне середовище, макроекономічну ситуацію та державне регулювання [2; 12].

Не менш важливою складовою формування фінансових результатів є витрати підприємства. Витрати визначаються як зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу [9]. Економічна сутність витрат полягає у споживанні ресурсів у процесі створення послуг або виконання робіт.

Витрати підприємства класифікуються за такими основними ознаками:

- за видами діяльності (операційні, фінансові, інші);
- за способом включення до собівартості (прямі та непрямі);
- за поведінкою щодо обсягу діяльності (постійні та змінні) [6;9].

Для підприємств, діяльність яких пов'язана з експлуатацією та здачею в оренду вагонів, характерною є значна частка постійних витрат. До них належать амортизаційні відрахування, витрати на утримання та ремонт рухомого складу, адміністративні витрати. Саме амортизація займає вагому

частку у структурі витрат, оскільки рухомий склад є капіталомістким активом із тривалим строком використання [6; 12].

Згідно поданої таблиці класифікації фінансових результатів можна подати через деталізовану модель Формування фінансового результату:

$$\text{ЧП} = (\text{Доп} - \text{С}) + \text{Дінш} - \text{Вф} - \text{Под}, \quad (2)$$

де ЧП - чистий прибуток;

Доп - доходи від операційної діяльності;

С - собівартість послуг;

Дінш - інші доходи;

Вф - фінансові витрати;

Под - податок на прибуток [6; 8].

З наведеного видно, що ключовим фактором впливу на прибутковість є співвідношення доходів від основної діяльності та собівартості послуг. Для підприємства, що надає послуги оренди вагонів, важливе значення має забезпечення достатнього рівня доходів для покриття високої частки постійних витрат.

Раціональне управління витратами передбачає:

- оптимізацію структури основних засобів;
- планування ремонтних витрат;
- контроль адміністративних витрат;
- аналіз ефективності використання активів [1; 2].

Недостатній рівень доходів або неефективне управління витратами призводить до зменшення операційного прибутку, що негативно впливає на формування власного капіталу та фінансову стійкість підприємства.

Зв'язок між доходами, витратами та фінансовою стійкістю проявляється через механізм формування нерозподіленого прибутку. Зростання чистого прибутку забезпечує:

- збільшення частки власного капіталу в структурі пасивів;

- підвищення коефіцієнта автономії;
- зміцнення платоспроможності;
- формування внутрішніх джерел інвестування [6; 9].

Таким чином, доходи та витрати є базовими елементами механізму формування фінансових результатів. Ефективне управління ними забезпечує стабільне зростання прибутковості та виступає фундаментом фінансової стійкості підприємства. Для підприємств транспортної сфери, зокрема тих, що здійснюють оренду вагонів, ця залежність є особливо вираженою через капіталомісткість діяльності та значну частку необоротних активів у структурі балансу.

Отже, системне дослідження доходів і витрат дозволяє сформувати теоретичну основу для подальшого аналізу фінансових результатів підприємства та оцінки його фінансової стійкості у другому розділі роботи.

1.3 Фінансова стійкість підприємства: сутність види та показники оцінки, взаємозв'язок фінансових результатів і фінансової стійкості підприємства

Сутність фінансової стійкості підприємства. Фінансова стійкість підприємства є однією з ключових характеристик його фінансового стану та визначає здатність суб'єкта господарювання забезпечувати безперервність діяльності, своєчасно виконувати зобов'язання та підтримувати оптимальну структуру джерел фінансування [5; 2].

У сучасній економічній літературі фінансова стійкість розглядається як такий стан фінансових ресурсів підприємства, при якому забезпечується стабільний розвиток за рахунок власних і залучених джерел фінансування, зберігається платоспроможність і мінімізуються фінансові ризики[5]. Фінансова стійкість безпосередньо пов'язана з: обсягом власного капіталу; рівнем прибутковості; структурою активів; співвідношенням власних і позикових коштів; ліквідністю активів[1; 2].

Для підприємств транспортної сфери, зокрема тих, що здійснюють оренду рухомого складу, фінансова стійкість набуває особливого значення через високу капіталомісткість діяльності та залежність від зовнішніх факторів.

Види фінансової стійкості. Залежно від співвідношення джерел фінансування та забезпеченості запасів виділяють такі види фінансової стійкості:

1. Абсолютна фінансова стійкість – коли запаси повністю покриваються власними оборотними коштами.

2. Нормальна фінансова стійкість – коли для покриття запасів використовуються власні кошти та довгострокові зобов'язання.

3. Нестійкий фінансовий стан – коли для покриття запасів залучаються короткострокові кредити.

4. Кризовий стан – коли підприємство не здатне забезпечити покриття запасів джерелами фінансування[6; 5].

Для ТОВ «Трансвагонкомплект» специфіка полягає у відсутності значних виробничих запасів, оскільки основний актив - це рухомий склад (95 напіввагонів). Отже, аналіз фінансової стійкості доцільно здійснювати не лише через показники забезпеченості запасів, а передусім через структуру капіталу та ліквідність.

Для оцінки фінансової стійкості використовують систему коефіцієнтів [6; 16].

1. Коефіцієнт автономії (нормативне значення – не менше 0,5 [6]).

$$K_{\text{авт}} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюту балансу}} \quad (3)$$

Показує частку активів, сформованих за рахунок власного капіталу. Чим вищий показник, тим менш залежним є підприємство від зовнішніх кредиторів.

2. Коефіцієнт фінансової залежності

$$\text{Кфз} = \frac{\text{Зобов'язання}}{\text{Валюта балансу}} \quad (4)$$

Відображає частку активів, сформованих за рахунок позикових коштів.

3. Коефіцієнт фінансового левериджу

$$\text{Клев} = \frac{\text{Зобов'язання}}{\text{Власний капітал}} \quad (5)$$

Характеризує наявність власних ресурсів для фінансування поточної діяльності. Показує ступінь ризику, пов'язаного із залученням позикового капіталу [22; 23].

Фінансові результати діяльності (прибуток або збиток) є основним фактором формування власного капіталу підприємства [1; 2]. Механізм взаємозв'язку можна представити так:

1. Отриманий чистий прибуток збільшує нерозподілений прибуток.
2. Зростає власний капітал.
3. Підвищується коефіцієнт автономії.
4. Зміцнюється фінансова стійкість.

Водночас зниження прибутковості або отримання збитків призводить до скорочення власного капіталу та зростання фінансової залежності [5].

Для ТОВ «Трансвагонкомплект» фінансова стійкість безпосередньо залежить від: рівня доходів від оренди вагонів; ефективності використання 95 одиниць рухомого складу; впливу воєнних ризиків (втрата можливості використання 21 напіввагона); податкового навантаження; стабільності грошових потоків.

Блокування частини вагонів на тимчасово окупованій території призводить до зменшення доходів при збереженні частини постійних витрат, що негативно впливає на фінансовий результат і, відповідно, на фінансову стійкість підприємства.

Таким чином, для підприємства транспортної сфери фінансова стійкість є похідною від ефективності управління активами, структури капіталу та стабільності прибутку [2; 5].

4. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами

$$K_{\text{Вок}} = \frac{\text{ВК-необоротні активи}}{\text{Оборотні активи}} \quad (6)$$

Висновки до Розділу 1

У першому розділі магістерської роботи було досліджено теоретичні засади формування фінансових результатів підприємства та їх роль у забезпеченні фінансової стійкості суб'єкта господарювання. Встановлено, що фінансові результати є інтегральним показником ефективності діяльності підприємства та відображають кінцевий економічний ефект господарських процесів. Формування фінансового результату здійснюється під впливом комплексу внутрішніх і зовнішніх факторів, серед яких ключове значення мають обсяг реалізації, структура витрат, податкове навантаження, галузеві особливості діяльності та макроекономічні умови функціонування.

Доведено, що прибуток виконує не лише оціночну, а й відтворювальну функцію, оскільки виступає основним внутрішнім джерелом формування власного капіталу та фінансових ресурсів підприємства. Саме через механізм капіталізації прибутку забезпечується зростання фінансової незалежності, підвищення інвестиційної привабливості та зміцнення фінансової стійкості.

Особливу увагу приділено галузевим особливостям формування фінансових результатів підприємств транспортної сфери. Для підприємств, що здійснюють оренду залізничного рухомого складу, характерними є:

- висока капіталомісткість діяльності;
- значна частка основних засобів у структурі активів;
- залежність доходів від рівня завантаження рухомого складу;
- суттєвий вплив амортизаційної політики на фінансовий результат;
- підвищена чутливість до зовнішніх ризиків.

На прикладі ТОВ «Трансвагонкомплект», діяльність якого пов'язана з експлуатацією 95 вантажних напіввагонів та наданням їх в оренду, встановлено, що фінансовий результат підприємства безпосередньо залежить від ефективності використання рухомого складу, стабільності грошових потоків та рівня витрат на технічне обслуговування і ремонти.

Додатковим фактором впливу на фінансові результати та фінансову стійкість підприємства є воєнні ризики, зокрема блокування частини рухомого складу на тимчасово окупованих територіях, що призводить до втрати доходів при збереженні частини постійних витрат. Це підвищує значення ефективного управління фінансовими ресурсами та оптимізації структури капіталу.

У роботі розкрито сутність фінансової стійкості як здатності підприємства підтримувати рівновагу між активами та джерелами їх формування, забезпечувати платоспроможність і мінімізувати фінансові ризики. Обґрунтовано, що фінансова стійкість перебуває у прямому взаємозв'язку з фінансовими результатами: зростання прибутку сприяє збільшенню власного капіталу, підвищенню коефіцієнта автономії та зміцненню фінансової незалежності, тоді як зниження прибутковості або збиткова діяльність призводять до погіршення структури капіталу та зростання фінансових ризиків.

Отже, теоретичне дослідження дозволило сформулювати методологічну основу для подальшого аналізу фінансового стану та оцінки фінансової стійкості ТОВ «Трансвагонкомплект». Отримані висновки підтверджують необхідність комплексного підходу до управління фінансовими результатами як інструментом забезпечення довгострокової фінансової стабільності підприємства.

У наступному розділі буде здійснено практичний аналіз фінансового стану підприємства, оцінено структуру активів і капіталу, показники ліквідності, прибутковості та фінансової стійкості, що дозволить визначити проблемні аспекти та обґрунтувати напрями їх удосконалення

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ І ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «ТРАНСВАГОНКОМПЛЕКТ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Трансвагонкомплект». Аналіз майнового стану, ресурсного потенціалу та структури фінансових ресурсів.

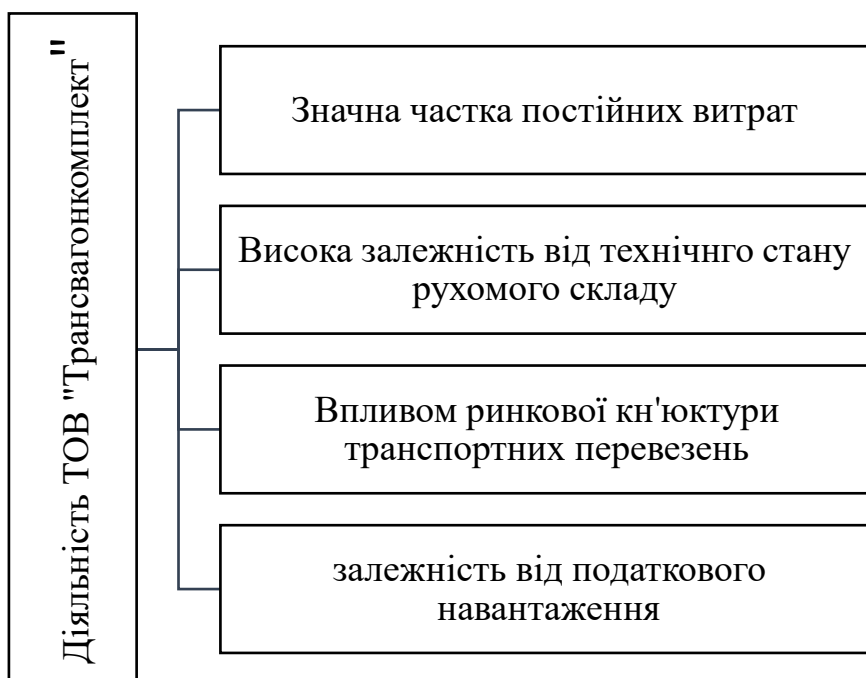
Об'єктом дослідження у магістерській роботі є товариство з обмеженою відповідальністю «Трансвагонкомплект», основним видом діяльності якого є надання послуг з оренди залізничного рухомого складу. Підприємство здійснює господарську діяльність відповідно до чинного законодавства України та функціонує на ринку транспортних послуг, забезпечуючи перевезення вантажів шляхом передачі вагонів в оренду суб'єктам господарювання. Основним напрямом діяльності є експлуатація вантажних напіввагонів, що використовуються для перевезення різних видів сировини та промислових вантажів.

Матеріально-технічна база підприємства представлена рухомим складом у кількості 95 вантажних напіввагонів, які перебувають на балансі підприємства та обліковуються на рахунку 105 «Транспортні засоби» [7; 17]. Наявність значної кількості основних засобів свідчить про високу капіталомісткість діяльності та формує специфіку структури активів підприємства [1]. Особливістю функціонування підприємства в умовах воєнного стану є те, що частина рухомого складу (21 напіввагон) перебуває на тимчасово окупованій території, що унеможлиблює їх використання у господарській діяльності [12]. Це безпосередньо впливає на обсяг потенційного доходу та знижує ефективність використання активів.

Організаційна структура підприємства є компактною та передбачає невелику чисельність персоналу - 5 працівників. Така структура дозволяє мінімізувати адміністративні витрати та забезпечувати гнучкість управління.

Водночас обмежена кількість персоналу підвищує значення управлінських рішень для забезпечення стабільності фінансових результатів.

Офіс підприємства розташований у нежитловому приміщенні площею 37,5 м², що також свідчить про раціональну модель організації діяльності без надмірних адміністративних витрат. Доходи підприємства формуються за рахунок надання вагонів в оренду. Механізм формування доходу базується на кількості вагонів, що перебувають у користуванні, кількості вагоно-діб та встановленому тарифі орендної плати [2]. Така модель забезпечує відносну стабільність грошових потоків за умови стабільного попиту на транспортні послуги.

Джерело: складено автором на основі [1; 2]

Рисунок 2.1 - Характеристика діяльності підприємства

Структура активів підприємства переважно сформована за рахунок необоротних активів, що обумовлено специфікою діяльності. Висока частка основних засобів зумовлює значні амортизаційні відрахування, які впливають на формування фінансового результату.

Таким чином, організаційно-економічна характеристика ТОВ «Трансвагонкомплект» дозволяє зробити висновок, що підприємство

функціонує у капіталомісткому сегменті транспортного ринку, має обмежену, але ефективну організаційну структуру та стикається з підвищеними ризиками, пов'язаними з воєнними обставинами та зовнішнім економічним середовищем.

Наведені особливості формують передумови для детального аналізу майнового стану підприємства, структури його активів і джерел фінансування. Майновий стан підприємства характеризує структуру та динаміку його активів, рівень забезпеченості ресурсами та ефективність їх використання [6; 16]. Для підприємств транспортної сфери, зокрема тих, що здійснюють оренду рухомого складу, аналіз майнового стану має ключове значення, оскільки значна частина фінансових результатів формується саме за рахунок використання основних засобів.

Структура активів підприємства визначає напрям використання фінансових ресурсів та відображає специфіку господарської діяльності. Для ТОВ «Трансвагонкомплект» характерною є переважна частка необоротних активів, що зумовлено наявністю вантажних напіввагонів на балансі підприємства. Для здійснення своєї діяльності Товариство придбало 95 (дев'яносто п'ять) вантажних напіввагонів за Договорами купівлі-продажу. Весь рухомий склад введений в експлуатацію та обліковується на рахунку 105, що підтверджує оборотно-сальдова відомість. В фінансовій звітності (форма «Баланс») відображена вартість наявних основних засобів. Інформація про основні фонди, що використовуються підприємством, була заявлена органам ДПС шляхом подання повідомлення 20-ОПП. Для підтримання рухомого складу в технічно справному стані та випуску їх на колії загального користування Укрзалізниці, проводяться планові (деповські або капітальні) ремонти на вагоноремонтних підприємствах, атестованих на здійснення зазначеної діяльності.

Відповідно договору оренди частини приміщення (квартири) ТОВ «ТРАНСВАГОНКОМПЛЕКТ» орендує частину приміщення (квартири) площею 37,5 кв. м. Вказана частина приміщення (квартири)

використовуються підприємством як офіс. Інформація про основні фонди, що використовуються підприємством, була заявлена органам ДПС шляхом подання повідомлення 20-ОПП. При сплаті орендної плати Орендодавцю ТОВ «ТРАНСВАГОНКОМПЛЕКТ» податки нараховуються та перераховуються до бюджету вчасно та в повному обсязі, про що вказується в податковому розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків-фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску.

ТОВ «ТРАНСВАГОНКОМПЛЕКТ» в своїй діяльності використовує працю 5 осіб. Перелік відповідних посад затверджено штатним розписом підприємства. Всі працівники вчасно отримують заробітну плату, податки нараховуються та перераховуються до бюджету вчасно та в повному обсязі. Так, відповідно податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків-фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску, заробітна плата нарахована відповідно 5 особам.

Діяльність підприємства полягає в перевезеннях вантажів магістральними залізницями в наявному рухомому складі. Всі вагони знаходяться постійно в роботі: навантажуються на одній станції і прямують на іншу під вивантаження і так по колу. Тобто, місця для зберігання їм не потрібно. Для безперервного циклу роботи Товариством було прийнято рішення про здачу в орендне користування вагонів згідно Договорів оренди вагонів. Вартість оренди вагонів за місяць складається із вартості оренди одного вагону за добу і в цілому залежить від кількості вагонів, що перебувають в оренді та кількості вагоно-днів в місяці.

Для аналізу ресурсного потенціалу підприємства проведемо аналіз інформації по Ф-1 баланс і Ф-2 звіт про фінансові результати за 2022-2024 роки [7]. До показників, які характеризують забезпеченість підприємства основними засобами, відносяться: фондомісткість, фондоозброєність та коефіцієнт вартості основних засобів у майні підприємства[6; 16]. До

показників якісного стану основних засобів відносяться коефіцієнти зносу, придатності, оновлення, вибуття і приросту[6]. До показників ефективності використання основних виробничих засобів належать: фондвіддача, рентабельність основних засобів і абсолютна сума прибутку, що припадає на одну гривню основних засобів[6; 16].

Фондвіддача – відношення вартості виробленої продукції до первісної середньорічної вартості основних виробничих фондів. Фондомісткість – це зворотній показник фондвіддачі. Він указує, скільки було використано основних виробничих фондів для виробництва однієї гривні продукції. Фондоозброєність - це показник, який відображає ступінь забезпеченості працівників підприємства основними засобами

Коефіцієнт оборотності розраховується діленням обсягу реалізованої продукції на середньорічну вартість оборотних коштів. Характеризує кількість оборотів за період, що аналізується[16]. Коефіцієнт завантаження показник обернений коефіцієнту оборотності. Показує скільки оборотних коштів авансовано в 1 грн реалізованої продукції. Тривалість одного обороту розраховується: $360 / \text{коефіцієнт оборотності}$. Показує скільки обертів здійснюють оборотні засоби за рік. Рентабельність оборотних коштів – прибуток від реалізації продукції/ середньорічну вартість оборотних коштів та помножити на 100%[16]. Розглянемо деякі з них в таблицях 2.1 та 2.2.

Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання є важливою складовою оцінки ресурсного потенціалу суб'єкта господарювання. Основні засоби формують виробничу базу підприємства та визначають можливості отримання доходу, рівень витрат і фінансових результатів. Для підприємств транспортної галузі, діяльність яких характеризується високою капіталомісткістю, оцінка стану та ефективності використання основних засобів має особливе значення, оскільки саме вони виступають ключовим фактором формування доходів і прибутку.

З метою визначення рівня забезпеченості підприємства основними засобами та оцінки ефективності їх використання проведемо аналіз відповідних показників за 2022–2024 роки, результати якого наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Показники забезпеченості підприємства основними засобами
і ефективність їх використання

Показники	Роки			2024 до 2022 рр	
	2022	2023	2024	+; -	%
Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн.	11935,6	7918,1	13002,6	+1067,00	108,9
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	40925,8	42892,8	42950,3	+2024,5	104,9
Чистий фінансовий результат, тис. грн.	1088,5	610,6	603,9	-484,6	55,5
Фондовіддача, грн.	0,29	0,18	0,30	+0,01	103,4
Фондомісткість, грн.	3,43	5,42	3,30	-0,13	96,2
Середньооблікова чисельність працівників, люд	5	6	5	0	100
Фондоозброєність, тис. грн.	8185,16	7148,8	8590,06	+404,9	104,9
Рентабельність основних засобів, %	2,66	1,42	1,41	-1,25	53,0

Попри зростання виручки (+8,9%), чистий прибуток скоротився майже вдвічі (-44,5% або -484,6 тис. грн). Фондовіддача зросла на 3,4% (з 0,29 до 0,30 грн). Це означає, що на кожну гривню вартості основних засобів підприємство почало отримувати трохи більше виручки. Відповідно скоротилася фондомісткість на 3,8% (з 3,43 до 3,30 грн). Підприємству тепер потрібно менше капітальних вкладень для генерації того ж обсягу продажів, що й у 2022 році. Середньорічна вартість ОЗ зросла на 4,9%. Оскільки чисельність персоналу не змінилася (5 осіб), рівень фондоозброєності зріс на ті ж 4,9%. Це свідчить про оновлення матеріальної бази. Рентабельність основних засобів впала з 2,66% до 1,41%. Це означає, що нові або існуючі основні засоби приносять значно менше чистого прибутку, ніж раніше. При

зростанні технічної оснащеності та виручки, прибутковість підприємства суттєво впала.

Таблиця 2.2

Показники ефективності використання оборотних засобів

Показники	Роки			2024 до 2022 рр	
	2022	2023	2024	+; -	%
Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн.	11935,6	7918,1	13002,6	+1067,00	108,9
Чистий прибуток, тис. грн.	1088,5	610,6	603,9	-484,6	55,5
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.	3186,0	1693,9	3465,6	+279,6	108,8
Коефіцієнт оборотності	3,7	4,7	3,8	+0,1	102,7
Коефіцієнт завантаження	0,3	0,2	0,3	0	100
Тривалість одного обороту, днів	97,3	76,6	94,7	-2,6	97,3
Рентабельність оборотних коштів, %	34,2	36,0	17,4	-16,8	50,9

Коефіцієнт оборотності зріс з 3,7 до 3,8 обертів на рік. Це свідчить про те, що оборотні кошти почали здійснювати повний цикл (від закупівлі сировини до отримання грошей за товар) трохи швидше. Коефіцієнт завантаження залишився стабільним на рівні 0,3, що означає, що для отримання 1 грн виручки підприємство залучає 30 копійок оборотних коштів. Тривалість одного обороту скоротилася на 2,6 дня (з 97,3 до 94,7 днів). Це вивільняє частину коштів з обороту, які можна спрямувати на інші потреби підприємства. Рентабельність оборотних коштів впала майже вдвічі: з 34,2% до 17,4%. Причина розриву: Виручка зросла на 8,9%, а середня вартість оборотних засобів — на 8,8%. Тобто обсяги продажів ростуть пропорційно до вкладених ресурсів. Проте чистий прибуток впав на 44,5%. У 2023 році спостерігалася цікава ситуація: вартість оборотних засобів різко впала до 1693,9 тис. грн, що призвело до збільшення оборотності до 4,7 та найвищого

рівня рентабельності -36,0%. У 2024 році підприємство повернулося до масштабів 2022 року, але не змогло повернути колишній рівень прибутковості. Підприємство демонструє задовільну динаміку швидкості обороту, але неефективне управління витратами.

За даними таблиці 2.1 у структурі активів підприємства основну частку займають основні засоби. Така структура є типовою для капіталомістких підприємств транспортної галузі[1; 2]. Висока частка необоротних активів має як позитивні, так і негативні аспекти:

- позитивні: наявність значного виробничого потенціалу; стабільна база для формування доходів; можливість довгострокового планування діяльності.
- негативні: низька ліквідність активів; висока залежність від технічного стану рухомого складу; значні амортизаційні відрахування[6].

Оборотні активи підприємства представлені грошовими коштами, дебіторською заборгованістю та іншими поточними активами. Їх частка є меншою порівняно з необоротними активами, що обумовлює підвищені вимоги до управління ліквідністю[19].

Основні засоби є ключовим елементом ресурсного потенціалу підприємства. Ефективність їх використання безпосередньо впливає на обсяг доходів і фінансовий результат. Оцінка ефективності використання основних засобів здійснюється за допомогою таких показників[6; 16]:

1. Коефіцієнт зносу основних засобів

$$Кзн = \frac{\text{Накопичений знос}}{\text{Первісна вартість}} \quad (7)$$

Цей показник характеризує ступінь фізичного та морального старіння рухомого складу[6].

2. Фондовіддача

$$\Phi \text{ відд} = \frac{\text{Дохід}}{\text{Середньорічна вартість ОЗ}} \quad (8)$$

Показує, скільки гривень доходу приносить кожна гривня вкладених основних засобів[16].

З урахуванням того, що 21 напіввагон не використовується у господарській діяльності через воєнні обставини, фондвіддача потенційно знижується, оскільки частина активів не генерує доходу. Таким чином, ефективність використання основних засобів є одним із ключових факторів формування фінансових результатів підприємства.

Оборотні активи забезпечують безперервність операційного циклу підприємства. До їх складу входять грошові кошти, дебіторська заборгованість та інші поточні активи. Для оцінки ефективності використання оборотних активів застосовується показник оборотності[16]:

$$K_{об} = \frac{\text{Дохід}}{\text{Середній розмір ОБ}} \quad (9)$$

Чим вищий показник оборотності, тим ефективніше використовуються оборотні ресурси.

Особливістю діяльності ТОВ «Трансвагонкомплект» є те, що основні доходи формуються за договорами оренди, що передбачають регулярні платежі. Тому важливим фактором фінансової стійкості є своєчасність розрахунків контрагентів та рівень дебіторської заборгованості[19]. Зростання дебіторської заборгованості може призводити до дефіциту грошових коштів та погіршення ліквідності.

Проведений аналіз свідчить, що майновий стан підприємства характеризується: значною часткою необоротних активів; високою залежністю фінансових результатів від ефективності використання рухомого складу; обмеженим обсягом оборотних активів; чутливістю до зовнішніх ризиків. Висока концентрація активів у формі основних засобів зумовлює необхідність постійного контролю за їх технічним станом та рівнем завантаження.

Отже, майновий стан ТОВ «Трансвагонкомплект» відповідає галузевій специфіці підприємств, що здійснюють оренду рухомого складу, однак наявність частково неексплуатованих активів ускладнює забезпечення максимальної ефективності використання ресурсного потенціалу.

Проведемо аналіз структури фінансових ресурсів ТОВ «Трансвагонкомплект». Фінансові ресурси підприємства — це сукупність власного, позикового та залученого капіталу, що використовується для формування активів і забезпечення безперервності виробничо-господарської діяльності з метою отримання доходу та прибутку[1; 2].

Відповідно до Наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» № 433 від 28.03.2013 р., у формі №1 «Баланс» власний капітал включає такі складові: зареєстрований (статутний) капітал; капітал у дооцінках; додатковий капітал; резервний капітал; нерозподілений прибуток (непокритий збиток); неоплачений капітал; вилучений капітал[26].

Крім того, до джерел формування активів відносять забезпечення майбутніх витрат і платежів. Забезпечення являють собою зобов'язання з невизначеними сумами або строками погашення та створюються для фінансування майбутніх витрат (виплата відпусток, гарантійні зобов'язання, соціальні виплати тощо)[9]. У балансі вони відображаються у складі довгострокових або поточних зобов'язань.

До позикових фінансових ресурсів відносять довгострокові та короткострокові кредити банків, інші довгострокові зобов'язання, фінансові забезпечення, а також відстрочені податкові зобов'язання[1; 2]. Залучені фінансові ресурси представлені кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги, розрахунками з бюджетом, фондами соціального страхування, працівниками, учасниками підприємства та іншими поточними зобов'язаннями[6]. Усі зазначені джерела фінансування відображаються у пасиві балансу підприємства та формують структуру його фінансових ресурсів[7].

Розглянемо структуру фінансових ресурсів ТОВ «Трансвагонкомплект» за 2022–2024 роки, наведені в таблиці 2.3.

Структура фінансових ресурсів підприємства

Види ресурсів	2022 рік		2023 рік		2024 рік		2024 до 2022	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+; -	%
Власні	20136,5	67,4	20747,1	71,1	21351,0	74,5	+1214,5	106,0
Залучені	9721,0	32,6	8441,3	28,9	7326,9	25,5	-2394,1	75,4
Позикові	-		-		-		-	-
Всього	29857,5	100	29188,4	100	28677,9	100	-1179,6	96,0

Власний капітал є основою фінансової стійкості підприємства, оскільки забезпечує його фінансову автономію та незалежність від зовнішніх кредиторів[2; 6]. Аналіз даних таблиці 2.3 свідчить про зростання частки власного капіталу у загальному обсязі фінансових ресурсів з 67,4 % у 2022 році до 74,5 % у 2024 році. Така тенденція є позитивною, оскільки свідчить про зміцнення фінансової незалежності підприємства. Збільшення питомої ваги власного капіталу може бути пов'язане з накопиченням нерозподіленого прибутку або скороченням обсягу зобов'язань. Оскільки прибуток є основним джерелом приросту власного капіталу, динаміка цього показника безпосередньо відображає результати фінансово-господарської діяльності підприємства[6]. Таким чином, у досліджуваному періоді підприємство демонструє тенденцію до підвищення рівня самофінансування.

Залучені фінансові ресурси підприємства представлені поточними та іншими зобов'язаннями[11; 26]. Зниження цього показника свідчить про зростання частки позикового капіталу. Аналіз структури пасиву балансу показує, що частка залученого капіталу скоротилася з 32,6 % у 2022 році до 25,5 % у 2024 році. Це свідчить про зменшення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Скорочення частки зобов'язань позитивно впливає на фінансову стійкість, оскільки: зменшується фінансове навантаження; знижується ризик втрати платоспроможності; підвищується кредитоспроможність підприємства[2].

Разом із тим необхідно враховувати, що надмірне скорочення залучених ресурсів може обмежувати можливості розвитку підприємства у разі потреби у додатковому фінансуванні.

Зростання частки власного капіталу до 74,5 % свідчить про високий рівень фінансової автономії підприємства та відповідність нормативному значенню (не менше 0,5)[2]. Отже, співвідношення власного і позикового капіталу у 2024 році характеризується більш стабільною структурою порівняно з 2022 роком.

Оцінка фінансової стійкості через співвідношення капіталу базується на аналізі того, чиїм коштом фінансується діяльність підприємства — власним чи позиковим. Для узагальнюючої оцінки фінансової стійкості використовується співвідношення власного та позикового капіталу[6]. Коефіцієнт автономії визначається за формулою:

$$\text{де } K_{\text{авт}} = \frac{ВК}{ВБ} \quad (10)$$

де, ВК - власний капітал;

ВБ – валюта балансу.

Коефіцієнт фінансового левериджу розраховується як:

$$K_{\text{лев}} = \frac{\text{Зобов'язання}}{ВК} \quad (11)$$

Зменшення частки зобов'язань у структурі фінансових ресурсів означає зниження фінансового ризику та підвищення стійкості підприємства до зовнішніх економічних коливань.

Проведений аналіз структури фінансових ресурсів ТОВ «Трансвагонкомплект» дозволяє зробити висновок про позитивні зміни у напрямі підвищення фінансової незалежності підприємства. Зростання частки власного капіталу та скорочення залучених коштів свідчать про зменшення фінансових ризиків і зміцнення фінансової стійкості[2; 6]. Разом із тим загальний обсяг фінансових ресурсів за аналізований період скоротився на 4 % (-1179,6 тис. грн), що може свідчити про зменшення

масштабів діяльності або про перевищення темпів погашення зобов'язань над темпами накопичення власного капіталу.

Таким чином, структура джерел фінансування підприємства у 2022–2024 роках загалом є стабільною та характеризується підвищенням рівня автономії. Подальша ефективність функціонування підприємства значною мірою залежатиме від динаміки фінансових результатів, які формують приріст власного капіталу.

2.2 Аналіз фінансових результатів діяльності ТОВ «Трансвагонкомплект»

Фінансові результати є узагальнюючим показником ефективності господарської діяльності підприємства [6; 8]. Вони відображають співвідношення доходів і витрат та визначають можливості формування власного капіталу, забезпечення фінансової стійкості й подальшого розвитку [2; 6]. Процес формування фінансових результатів спрямований на те, щоб досягти потрібного їх розміру, реалізувати всі резерви, за рахунок фінансової, операційної та інвестиційної діяльності. Інформація про фінансовий результат відображається у фінансових звітах підприємства та є загальнодоступною інформацією для визначення рівня ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства та є головним джерелом інформації для потенційних партнерів.

Для підприємства, що здійснює оренду 95 вантажних напіввагонів, фінансовий результат безпосередньо залежить від рівня завантаження рухомого складу, тарифної політики, витрат на утримання вагонів та податкового навантаження. Аналіз фінансових результатів здійснюється на основі даних звіту про фінансові результати за 2022–2024 роки.

Доходи підприємства формуються за рахунок надання послуг з оренди вагонів [11]. Їх обсяг залежить від:

- кількості вагонів у використанні - яка кількість реально перебуває в оренді, а яка — у простої;

- тривалості оренди - кількість вагоно-діб, будь-який простій (очікування вантажу або ремонт) миттєво знижує виручку;
- добової ставки оренди. Вона формується під впливом ринкового попиту та пропозиції - профіцит вагонів на ринку обвалює ставки;
- платіжної дисципліни контрагентів[6; 10].

Розглянемо динаміку доходів у 2022–2024 роках (табл. 2.4), що відображає зміни обсягів господарської діяльності підприємства. Темпи зміни доходів необхідно аналізувати у взаємозв'язку з витратами, оскільки саме їх співвідношення формує фінансовий результат. Фінансовий результат визначається як різниця між доходами та витратами:

$$П=Д-ВП = Д - ВП=Д-В [6; 8]$$

Таблиця 2.4

Аналіз фінансових результатів підприємства, тис. грн.

Показники	Роки			2024 до 2022 pp	
	2022	2023	2024	+; -	%
Чистий дохід від реалізації	11935,6	7918,1	13002,6	+1067,0	108,9
Собівартість реалізованої продукції	1172,1	421,7	735,8	-436,3	62,8
Валовий прибуток	10763,5	7496,4	12266,8	+1503,3	114,0
Інші операційні доходи	45,9	22,2	11,4	-34,5	24,8
Адміністративні витрати	9482,0	6774,0	11541,7	+2059,7	121,7
Фінансовий результат від операційної діяльності	1327,4	744,6	736,5	-590,9	55,5
Фінансовий результат до оподаткування	1327,4	744,	736,5	-590,9	55,5
Чистий фінансовий результат	1088,5	610,6	603,9	-484,6	55,5

Згідно з даними таблиці 2.4, у досліджуваному періоді спостерігалася зміна показників прибутку. Зростання чистого прибутку позитивно впливає на: формування нерозподіленого прибутку; збільшення власного капіталу; зміцнення фінансової стійкості[2; 6].

Натомість зниження прибутку або його нестабільність може свідчити про зростання витрат, зниження доходів або посилення податкового навантаження[6].

Валовий прибуток зріс на 14% (+1503,3 тис. грн), оскільки виручка зростала (+8,9%), а собівартість навпаки суттєво знизилася на 37,2%. Попри успіх у виробництві, чистий прибуток впав на 44,5%. Весь позитивний ефект від економії на собівартості був "з'їдений" адміністративними витратами, які зросли на 21,7% (+2059,7 тис. грн). Темпи зростання адмінвитрат (121,7%) удвічі перевищують темпи зростання виручки (108,9%).

Підприємство не користується кредитами, тому фінансовий результат до оподаткування дорівнює операційному, який скоротився майже вдвічі (з 1327,4 до 736,5 тис. грн). Підприємство має чудову виробничу модель (низька собівартість і високий валовий прибуток), але вкрай неефективну систему управління. Хоча у 2023 році спостерігається зростання доходів, це може бути наслідком стабілізації ринку транспортних послуг або підвищення тарифів. Водночас вплив воєнних факторів, зокрема неможливість використання частини рухомого складу (21 напіввагон), обмежує потенціал зростання доходів.

Важливим фактором формування чистого прибутку є податкове навантаження[4; 6]. Він залежить від обраної моделі оподаткування та структури капіталу. Зростання загального податкового навантаження призводить до зменшення величини чистого прибутку та, відповідно, скорочення можливостей самофінансування підприємства. Аналіз структури податкових платежів дозволяє визначити ті види податків, які формують найбільше фінансове навантаження та потребують оптимізації в межах чинного законодавства. ТОВ «ТРАНСВАГОНКОМПЛЕКТ» суб'єкт оподаткування, що обрало загальну систему оподаткування. Тому основними складовими цього впливу є податок на прибуток та ПДВ.

Аналіз податкових платежів підприємства та податкове навантаження за 2022–2024 роки наведений у таблиці 2.5[4].

Податкове навантаження

Показники	Роки			2024 до 2022 рр	
	2022	2023	2024	+; -	%
Загальний дохід (виручка), тис.грн	11981,5	7940,3	13014,0	+1032,5	108,6
Сума сплачених податків, тис.грн	1311,6	1268,4	3376,4	+2064,8	257,4
Податок на прибуток, тис.грн	238,9	134,0	132,6	-106,3	55,5
Сума ПДВ до сплати, тис.грн	689,4	907,7	2341,2	+1651,8	339,6
Обсяг операцій без ПДВ, тис.грн	11954,9	7939,9	13098,1	+1143,2	109,6
Загальне податкове навантаження, %	10,9	16,0	25,9	+15,0	
Навантаження з податку на прибуток, %	1,99	1,69	1,02	-0,97	
Навантаження з ПДВ, %	5,8	11,4	17,9	+12,1	

Аналіз динаміки податкового навантаження свідчить про суттєве його зростання у досліджуваному періоді. Показник загального податкового навантаження збільшився з 10,9 % у 2022 році до 25,9 % у 2024 році. Це означає, що частка податкових платежів у структурі доходу підприємства істотно зросла, і у 2024 році на сплату податків спрямовується майже чверть отриманої виручки.

Сума сплачених податків за аналізований період зросла у 2,5 раза (+257,4 %), тоді як виручка підприємства збільшилася лише на 8,6 %. Така диспропорція свідчить про те, що темпи зростання податкового навантаження значно перевищують темпи зростання доходів, що створює додатковий фінансовий тиск на підприємство. Водночас показник навантаження з податку на прибуток зменшився з 1,99 % до 1,02 %. Зниження даного показника обумовлене скороченням фінансового

результату до оподаткування, зокрема через зростання адміністративних витрат. Рівень 1,02 % наближається до мінімальних значень, які можуть розглядатися контролюючими органами як індикатор низької прибутковості діяльності. Сума ПДВ до сплати зросла у 3,4 раза (з 689,4 до 2341,2 тис. грн). Навантаження з ПДВ виросло з 5,8% до 17,9%. Такий високий показник свідчить про те, що у підприємства майже відсутній податковий кредит.

Таким чином, рівень податкового навантаження має безпосередній вплив на фінансову стійкість підприємства через механізм формування власного капіталу та забезпечення ліквідності.

Щоб зрозуміти, куди витрачаються кошти підприємства та чому при зростанні виручки падає прибуток, розглянемо структуру операційних витрат підприємства за елементами за 2022-2024 роки (Таблиця 2.6). Операційні витрати — це щоденні витрати компанії, які необхідні їй для виконання своїх функцій. Від операційних витрат залежить здатність компанії займатися своєю стандартною діяльністю. Операційні витрати включають матеріальні затрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизаційні відрахування та інші операційні витрати, в які входять послуги оренди та охорони офісу, послуги зв'язку, плата за користування коліями, маневрову роботу, подачу-забирання вагонів, послуги ремонтів рухомого складу, вартість провізної плати (залізничний тариф) від станції навантаження до станції вивантаження, тощо. Таким чином, операційні витрати є основним показником ефективності компанії.

Важливим етапом аналізу фінансових результатів діяльності підприємства є дослідження структури операційних витрат, оскільки саме витрати визначають рівень собівартості послуг та безпосередньо впливають на формування прибутку. Аналіз структури витрат за елементами дозволяє оцінити їх склад, виявити найбільш витратомісткі напрями діяльності, визначити тенденції змін та встановити резерви підвищення ефективності господарської діяльності підприємства.

Для підприємств транспортної галузі, зокрема тих, що здійснюють оренду рухомого складу, дослідження структури операційних витрат має особливе значення через значну частку амортизаційних відрахувань, витрат на утримання та обслуговування основних засобів, а також адміністративних витрат. З метою оцінки складу та динаміки операційних витрат ТОВ «Трансвагонкомплект» проведемо аналіз їх структури за елементами у 2022–2024 роках, результати якого наведено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Структура операційних витрат підприємства за елементами

Види ресурсів	2022 рік		2023 рік		2024 рік		2024 до 2022	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+; -	%
Матеріальні затрати	634,6	6,0	779,6	10,8	59,2	0,6	-575,4	9,3
Витрати на оплату праці	2109,0	19,8	919,8	12,8	4236,7	34,5	+2127,7	200,9
Відрахування на соціальні заходи	358,3	3,4	201,7	2,8	877,6	7,1	+519,3	244,9
Амортизація	3382,1	31,7	2639,4	36,7	2384,7	19,4	-997,4	70,5
Інші операційні витрати	4170,1	39,1	2655,2	36,9	4719,3	38,4	+549,2	113,2
Всього	10654,1	100	7195,7	100	12277,5	100	+1623,4	115,2

Витрати на оплату праці зросли рівно у 2 рази (+2127,7 тис. грн або 200,9%). Відрахування на соціальні заходи зросли ще більше — на 144,9% (у 2,4 раза). При незмінній чисельності персоналу витрати на одного працівника зросли. Це виникло з підвищенням окладів управлінському персоналу, про свідчать штатний розпис по підприємству. У 2022 році найбільшою статтею була Амортизація (31,7%), що характерно для технічно оснащених підприємств. У 2024 році частка амортизації впала до 19,4%, у грошовому вимірі скоротилася на 30% (-997,4 тис. грн). Це говорить про те, що частина активів була повністю амортизована. Матеріальні витрати скоротилися на 90,7% (з 634,6 до 59,2 тис. грн). Це пояснює зниження собівартості. Інші

операційні витрати, які включають в себе оренду, послуги зв'язку, послуги охорони, послуги з ремонту рухомого складу та інші, залишаються стабільно високими 38-39% від усіх витрат.

Підприємство успішно нарощує виручку (+8,9%) і мінімізує матеріальні витрати, але весь отриманий дохід поглинається адміністративною сферою. Витрати на оплату праці та "інші витрати" зростають темпами, що не відповідають росту бізнесу. Фінансові результати безпосередньо впливають на структуру фінансових ресурсів підприємства. Отриманий прибуток збільшує нерозподілений прибуток і, відповідно, власний капітал, що сприяє підвищенню коефіцієнта автономії та зміцненню фінансової стійкості. Таким чином, стабільність прибутковості діяльності є ключовою умовою забезпечення довгострокової фінансової незалежності ТОВ «Трансвагонкомплект».

Аналіз фінансових результатів за 2022–2024 роки свідчить, що ефективність діяльності підприємства визначається співвідношенням доходів і витрат, рівнем податкового навантаження та ефективністю використання активів. Отримання стабільного прибутку створює передумови для зміцнення власного капіталу та підвищення фінансової стійкості підприємства.

2.3 Оцінка ліквідності та фінансової стійкості ТОВ «Трансвагонкомплект»

Оцінка ліквідності та фінансової стійкості підприємства є завершальним етапом комплексного фінансового аналізу, оскільки дозволяє визначити здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання та підтримувати стабільність у довгостроковій перспективі[6].

Аналіз здійснюється на основі даних таблиць 2.7, 2.8, 2.9 ,2.10 та 2.11. Ступінь фінансової незалежності підприємства та тип фінансової стійкості у відповідності з проведеними розрахунками наведено в таблицях 2.7 та 2.8 [2; 6].

Аналіз показників фінансової стійкості підприємства

Показники	на початок 2024 року	на кінець 2024 року	Відхи- лення. +,-
Коефіцієнт незалежності (автономії)	0,7	0,7	-
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів	2,5	2,9	+0,4
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	-2,2	-0,7	+1,5
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами запасів	-105,5	-65,6	+39,9
Коефіцієнт маневреності власного Капіталу	-0,3	-0,1	+0,2

Відповідно до даних таблиці 2.7 коефіцієнт незалежності залишився стабільним на рівні 0,7. Це відмінний показник, який свідчить про те, що 70% майна підприємства сформовано за рахунок власних коштів. Підприємство має високий рівень фінансової незалежності. Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів зріс з 2,5 до 2,9. Покращення показника на 0,4 підтверджує зміцнення фінансової стійкості. Хоча коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами зріс з -2,2 до -0,7, показник залишається від'ємним. Це означає, що власний капітал підприємства повністю витрачений на необоротні активи, і його не вистачає для формування оборотних активів. Вся «оборотка» (запаси, дебіторка) фінансується виключно за рахунок боргів. Коефіцієнт маневреності власного капіталу також зріс, але залишається від'ємний (-0,1). Це свідчить про низьку мобільність капіталу — кошти «заморожені» у важколіквідних необоротних активах. Показник коефіцієнту забезпеченості власними оборотними коштами запасів -65,6 є аномально низьким. Це підтверджує висновок попередніх етапів аналізу: підприємство має серйозний дефіцит власного оборотного капіталу. Позитивне відхилення (+39,9) свідчить лише про те, що ситуація почала дуже повільно виправлятися, але проблема не вирішена.

Таблиця 2.8

Оцінка фінансової стійкості за критерієм стабільності джерел
покриття запасів, тис. грн.

Показники	на початок 2024 року	на кінець 2024 року	Відхилення +,-
Джерела власних засобів	20747,1	21351,0	+603,9
Необоротні активи	26509,4	24425,7	-2083,7
Власний оборотний капітал	-5762,3	-3074,7	+2687,6
Наявність власних засобів і довгострокових позичкових джерел формування запасів і витрат	-5762,3	-3074,7	+2687,6
Загальна величина основних джерел формування запасів	-5762,3	-3074,7	+2687,6
Загальна величина запасів	54,6	46,9	-7,7
Надлишок (+) або недостатність (-) власних оборотних засобів	-5816,9	-3121,6	+2695,3
Надлишок (+) або недостатність (-) власних і довгострокових позичкових джерел формування запасів і витрат	-5816,9	-3121,6	+2695,3
Надлишок (+) або недостатність (-) загальної величини основних джерел формування запасів і витрат	-5816,9	-3121,6	+2695,3
Тривимірний показник фінансової ситуації	0	0	0

На основі таблиці 2.8 розрахунку тривимірного показника тип фінансової стійкості підприємства визначається як кризовий. Показник Власний оборотний капітал як на початок року так і на кінець є **від'ємним**. Це означає, що власний капітал навіть частково не покриває необоротні активи. У підприємства спостерігається гостра нестача всіх видів нормальних джерел фінансування. Навіть попри те, що самі запаси мізерні (46,9 тис. грн), для їхнього покриття "не вистачає" понад 3 млн грн власних коштів.

Підприємство не залучає довгострокові та короткострокові кредити. Хоча це робить його незалежним, це також позбавляє його фінансового важеля для покриття дефіциту оборотних коштів.

Попри загальний кризовий статус, спостерігається позитивна тенденція. Дефіцит власних оборотних засобів скоротився на 2687,6 тис. грн. Це сталося завдяки зростанню прибутку (+603,9) та значному зменшенню вартості необоротних активів (-2083,7).

На основі даних фінансової звітності проведений аналіз основних показників ліквідності підприємства. Оцінка ліквідності здійснюється на основі даних таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз показників ліквідності активів

Показники	на початок 2024 року	на кінець 2024 року	Відхилення +,-
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,07	0,02	-0,05
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,3	0,6	+0,3
Коефіцієнт покриття	0,3	0,6	+0,3

Коефіцієнт абсолютної ліквідності впав до **0,02**. Це означає, що підприємство може негайно погасити лише **2%** своїх поточних боргів. Це найнижча точка за рік, що свідчить про гостру нестачу грошових коштів. Зростання коефіцієнтів швидкої ліквідності та покриття (з 0,3 до 0,6) відбулося за рахунок величезної дебіторської заборгованості (+1941,0 тис. грн), реальна платоспроможність залежить від того, чи повернуть клієнти борги. Підприємство перебуває у стані фінансової кризи. Воно має надлишок необоротних активів (майна), але відчуває «голод» на оборотні кошти. Весь прибуток «заморожений» у дебіторській заборгованості, що робить компанію нездатною вчасно платити за своїми рахунками.

Щоб провести об'єктивний аналіз ліквідності балансу проведено розрахунок показників на початок 2024 року та на кінець 2024 року дані наведені в Таблиці 2.10. Для визначення ліквідності порівняні групи активів з відповідними групами пасивів.

Аналіз ліквідності балансу

Показники	на початок 2024 року	на кінець 2024 року	Відхилення	
			+,-	%
Групування активів балансу	29188,4	28677,9	-510,5	98,3
A1	529,1	145,9	-383,2	27,6
A2	2086,0	4045,8	+1959,8	194,0
A3	63,9	60,5	-3,4	94,7
A4	26509,4	24425,7	-2083,7	92,1
Групування пасивів балансу	29188,4	28677,9	-51,5	98,3
П1	378,4	825,9	+447,5	218,3
П2	8062,9	6501,0	-1561,9	80,6
П3	-	-	-	-
П4	20747,1	21351,0	+603,9	102,9

На початку року виконувалася перша умова:

A1, П1: $529,1 > 378,4$, що давало змогу гасити термінові борги.

На кінець року ситуація різко погіршилася:

Грошові кошти (A1) скоротилися на 72,4%. Кредиторська заборгованість (П1) зросла на 118,3%. A1, П1: $145,9 < 825,9$ (Дефіцит: -680,0 тис. грн). Підприємство не може покрити кредиторську заборгованість грошима.

A2, П2: $4045,8 < 6501,0$ (Дефіцит: -2455,2 тис. грн). Дебіторської заборгованості разом із грошима не вистачає для покриття поточних зобов'язань.

A3, П3: $60,5 > 0$ (Надлишок). Умова виконується за рахунок відсутності довгострокових кредитів

A4, П4: $24425,7 > 21351,0$ (Порушення). Необорні активи перевищують власний капітал, що підтверджує дефіцит власних оборотних коштів.

Баланс характеризується як абсолютно неліквідний. Підприємство перебуває у зоні високого фінансового ризику, оскільки його платіжний

баланс має значний дефіцит за найбільш ліквідними та швидкоореалізованими активами. Позитивним моментом є лише зростання власного капіталу (П4), проте він повністю іммобілізований у необоротних активах (А4).

Проведений аналіз свідчить, що підприємство має високий рівень фінансової незалежності за рахунок значної частки власного капіталу, проте характеризується кризовим типом фінансової стійкості через дефіцит власного оборотного капіталу. Основною проблемою є незбалансованість структури активів: надмірна концентрація ресурсів у необоротних активах поєднується з недостатністю оборотних коштів. Зростання дебіторської заборгованості та зниження грошових коштів погіршують показники ліквідності та підвищують фінансові ризики.

Таким чином, фінансовий стан ТОВ «Трансвагонкомплект» можна охарактеризувати як прибутковий, проте технічно неплатоспроможний, що потребує заходів щодо оптимізації структури активів та прискорення оборотності дебіторської заборгованості.

Податкове навантаження є системним чинником, що визначає можливості формування власного капіталу та підтримання фінансової стабільності підприємства[4; 6]. На відміну від проведеного аналізу податкового навантаження Таблиця 2.5, де було проаналізовано безпосередній вплив податкових платежів на величину чистого прибутку, у даному підрозділі доцільно оцінити податкове навантаження з позиції його впливу на фінансову стійкість і ліквідність підприємства.

Зростання частки податкових платежів у структурі доходу призводить до скорочення обсягу фінансових ресурсів, що залишаються у розпорядженні підприємства[6]. Це безпосередньо впливає на: можливості формування резервів; приріст нерозподіленого прибутку; оновлення основних засобів; забезпечення власними оборотними коштами.

Для ТОВ «Трансвагонкомплект», діяльність якого характеризується високою часткою необоротних активів та наявністю 95 одиниць рухомого складу, достатній обсяг власного капіталу є критично важливим для

підтримання фінансової рівноваги. Умови воєнного стану та часткове невикористання рухомого складу обмежують можливості швидкого нарощування доходів, що підвищує значення раціонального податкового планування. Як показав аналіз у підрозділі, підприємство має дефіцит власних оборотних коштів та низькі показники абсолютної ліквідності. За таких умов підвищене податкове навантаження посилює фінансовий тиск на грошові потоки, оскільки податкові зобов'язання є обов'язковими до сплати незалежно від поточного рівня ліквідності[4].

Таким чином, податкове навантаження виступає не лише елементом формування фінансового результату, а й фактором, що впливає на платоспроможність підприємства. Наявна тенденція до зростання податкових відрахувань потребує системного підходу до управління витратами та оптимізації податкових платежів у межах чинного законодавства[4]. Отже, ефективне податкове планування є необхідною умовою забезпечення фінансової стійкості ТОВ «Трансвагонкомплект» та підвищення його адаптивності до зовнішніх економічних ризиків. Напрями удосконалення податкової політики підприємства будуть розглянуті у третьому розділі роботи.

Висновки до розділу 2

У другому розділі магістерської роботи було здійснено комплексний аналіз фінансових результатів та фінансової стійкості ТОВ «Трансвагонкомплект» за 2022–2024 роки.

Дослідження організаційно-економічної характеристики підприємства показало, що воно функціонує у капіталомісткому сегменті транспортного ринку та здійснює діяльність з оренди 95 вантажних напіввагонів. Специфікою діяльності є значна частка необоротних активів у структурі балансу та залежність фінансових результатів від рівня завантаження рухомого складу. Додатковим негативним фактором є тимчасова втрата можливості використання частини вагонів у зв'язку з воєнними обставинами.

Аналіз майнового стану засвідчив високу концентрацію активів у формі основних засобів, що забезпечує виробничий потенціал підприємства, проте знижує його ліквідність. Попри зростання фондівдачі та покращення окремих показників оборотності, прибутковість використання ресурсів знизилася. Оцінка структури фінансових ресурсів показала позитивну тенденцію до зростання частки власного капіталу (з 67,4 % до 74,5 %), що свідчить про підвищення фінансової автономії підприємства. Разом із тим загальний обсяг фінансових ресурсів скоротився, що може обмежувати можливості розвитку. Аналіз фінансових результатів засвідчив, що при зростанні чистого доходу на 8,9 % чистий прибуток скоротився на 44,5 %. Основною причиною стало суттєве зростання адміністративних витрат та підвищення податкового навантаження. Темпи зростання витрат перевищили темпи зростання доходів, що негативно вплинуло на рівень рентабельності.

Податкове навантаження підприємства істотно зросло, причому темпи зростання податкових платежів значно перевищили темпи зростання доходів. Це призвело до скорочення обсягу чистого прибутку та обмеження можливостей самофінансування.

Найбільш проблемною зоною фінансового стану підприємства є ліквідність. Попри високий коефіцієнт автономії (0,7), підприємство характеризується від'ємним власним оборотним капіталом, дефіцитом оборотних коштів та низькими показниками абсолютної ліквідності. Баланс підприємства визнано неліквідним, що свідчить про наявність ризику втрати платоспроможності. Значна частина фінансових ресурсів іммобілізована у необоротних активах, а зростання дебіторської заборгованості погіршує стан грошових потоків.

Таким чином, фінансовий стан ТОВ «Трансвагонкомплект» можна охарактеризувати як відносно фінансово незалежний, проте нестійкий з точки зору ліквідності та забезпеченості оборотними коштами. Основними проблемами є зниження прибутковості, дисбаланс структури активів і зростання податкового навантаження.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «ТРАНСВАГОНКОМПЛЕКТ»

3.1. Оптимізація структури витрат та підвищення прибутковості діяльності

Проведений у розділі 2 аналіз фінансових результатів засвідчив, що при зростанні чистого доходу підприємства спостерігалось скорочення чистого прибутку. Основною причиною стала динаміка адміністративних витрат, темпи зростання яких перевищили темпи зростання доходів. За таких умов першочерговим напрямом удосконалення механізму формування фінансових результатів є оптимізація структури витрат підприємства[6].

Доцільним є запровадження системи оперативного бюджетування адміністративних та управлінських витрат[6; 10]. Це дозволить: встановити граничні ліміти витрат; здійснювати щомісячний контроль відхилень; оперативно реагувати на перевищення запланованих показників. Зниження адміністративних витрат навіть на 5–7 % може суттєво вплинути на величину чистого прибутку.

З урахуванням капіталомісткого характеру діяльності підприємства значну частину витрат становлять постійні витрати. Доцільно провести: аудит управлінських витрат; оптимізацію витрат на обслуговування офісу; аналіз ефективності витрат на управлінський персонал.

Припустимо, що адміністративні витрати у 2024 році становили X тис. грн (за даними таблиці 1.4). Якщо скоротити їх на 5 %, економія становитиме: $E=X \times 0,05$ Отримана сума безпосередньо збільшить прибуток до оподаткування. За умови податку на прибуток 18 %, чистий приріст прибутку становитиме: $ЧП=E \times (1-0,18)$

Таким чином, навіть помірна оптимізація витрат здатна суттєво покращити показники рентабельності та фінансової стійкості підприємства.

Оскільки 21 напіввагон тимчасово не використовується у господарській діяльності, доцільно:

- активізувати пошук нових орендарів;
- переглянути тарифну політику з урахуванням ринкової кон'юнктури;
- розглянути можливість продати частину рухомого складу лізинговій компанії та одночасно взяти їх в оренду. Це миттєво вивільнить значний обсяг обігових коштів для інвестицій або погашення заборгованості.

Збільшення рівня завантаження рухомого складу безпосередньо вплине на зростання доходів та покращення фінансового результату[6; 10].

Разом із тим, з урахуванням відсутності банківських кредитів у структурі зобов'язань підприємства, доцільно розглянути можливість диверсифікації джерел фінансування, зокрема:

- залучення довгострокових кредитних ресурсів для оновлення або модернізації рухомого складу;
- пошук стратегічних інвесторів, у тому числі іноземних, для розширення діяльності;
- використання фінансового лізингу як альтернативного механізму залучення капіталу[6].

Оскільки коефіцієнт автономії підприємства є високим (0,7), підприємство має потенціал для безпечного залучення позикового капіталу без критичного зниження фінансової стійкості. Помірне використання фінансового левериджу може підвищити рентабельність власного капіталу за умови ефективного використання залучених коштів[8].

Оптимізація структури витрат та підвищення ефективності використання активів є ключовими напрямками підвищення прибутковості ТОВ «Трансвагонкомплект». Запропоновані заходи дозволять зменшити фінансове навантаження, збільшити чистий прибуток та створити передумови для зміцнення фінансової стійкості підприємства.

Ринок оренди та експлуатації залізничних вагонів переживає найглибшу кризу з часу повномасштабного вторгнення. Основна причина — профіцит рухомого складу, коли пропозиція суттєво перевищує попит. Внаслідок цього ставки оренди впали до рівня, що не покриває навіть базових витрат на утримання вагонів. Так, у певні періоди оренда піввагонів становила не більше ніж 300 грн на добу.

Хоча нині ситуація дещо стабілізувалася, дохідність вагону залишається на низькому рівні. За нинішніх ставок вагоновласники змушені економити на ремонтах і навіть замислюватись над доцільністю збереження вагонного бізнесу як активу. Водночас профіцит вагонів — це не лише проблема окремих компаній, а й ризик для всієї економіки країни.

Беззаперечно стабілізація ринку залежить насамперед від закінчення війни. Перемога України і сталий мир є ключовою передумовою для економічного відновлення, що, своєю чергою, сприятиме стабілізації транспортного ринку. Але виходити треба від реалій сьогоднішніх. Згідно з прогнозами УЗ, обсяги вантажних перевезень навряд чи значною мірою зростуть у найближчі роки. Тож питання профіциту залишиться актуальним як мінімум до 2027 року в поточній військово-політичній ситуації й навряд чи кардинально зміниться навіть при швидкому завершенні війни, адже багато заводів та підприємств зруйновані та потребують тривалого відновлення

На сьогоднішній день ринок оренди та оперування вагонами перебуває в стані глибокої кризи. До 2022 року галузь активно розвивалась — обсяги вантажоперевезень зростали, і, відповідно, зростала кількість приватного рухомого складу. Проте після початку повномасштабної війни ситуація кардинально змінилася.

Війна завдала серйозної шкоди сільському господарству та логістичній інфраструктурі країни. Бойові дії, тимчасова окупація значних територій, знищення техніки, елеваторів і транспортних вузлів, а також часткове блокування морських портів призвели до втрати посівних площ і зниження

обсягів виробництва та експорту зерна. У таких складних умовах власники та оператори вагонів змушені працювати фактично “в нуль”, аби просто залишатися на плаву та не допустити повної зупинки діяльності чи збитковості.

Першочерговою умовою стабілізації ринку є завершення війни. Мир - це найкраща основа для відновлення і зростання економіки, а отже, і для стабілізації ринку перевезень. У післявоєнний період в Україні очікується масштабне відновлення інфраструктури, розгортання будівельних проєктів, активізація промисловості, що безпосередньо вплине на зростання обсягів вантажоперевезень, зокрема будівельних матеріалів, металопродукції тощо. Окрім того, відновлення роботи морських портів дозволить активізувати експорт, покращиться інвестиційний клімат, запрацює логістична інфраструктура, що створить підґрунтя для збалансованого розвитку ринку залізничних перевезень

По-друге, вже зараз необхідно впроваджувати структурні зміни, зокрема забезпечити повноцінне виконання Наказу Міністерства інфраструктури №647 від 30.11.2021 року щодо порядку списання рухомого складу з вичерпаним терміном експлуатації. Планове й поступове виведення з експлуатації застарілих вагонів: зменшить профіцит на ринку, знизить демпінговий тиск на ставки, вирівняє конкуренцію між власниками вагонів, створить передумови для оновлення парку, дасть поштовх до розвитку вагонобудівної галузі, сприятиме створенню нових робочих місць у суміжних сферах.

У поєднанні ці два фактори - завершення війни та реалізація реформ у сфері технічного регулювання - можуть забезпечити поступове оздоровлення ринку та повернення його до економічно обґрунтованої і стабільної моделі розвитку. [27]

3.2 Удосконалення управління оборотними активами та підвищення ліквідності підприємства

Результати аналізу, проведеного у підрозділі 2.3 (Оцінка ліквідності та фінансової стійкості ТОВ «Трансвагонкомплект»), свідчать про наявність у ТОВ «Трансвагонкомплект» дефіциту власних оборотних коштів та низьких показників ліквідності. Від’ємне значення власного оборотного капіталу та недостатній рівень абсолютної ліквідності створюють ризики втрати платоспроможності.

У зв’язку з цим підвищення ефективності управління оборотними активами є одним із ключових напрямів зміцнення фінансової стійкості підприємства[6].

Зростання дебіторської заборгованості негативно впливає на ліквідність підприємства, оскільки значна частина грошових ресурсів вилучається з обороту[6].

З метою прискорення оборотності дебіторської заборгованості доцільно: запровадити систему кредитного контролю контрагентів; встановити граничні строки відстрочки платежу; застосовувати штрафні санкції за прострочення; використовувати механізм факторингу у разі значних обсягів заборгованості[10].

Якщо скоротити період погашення дебіторської заборгованості на 15 %, це дозволить вивільнити частину оборотних коштів: $V = ДЗ \times 0,15$

Вивільнені кошти можуть бути спрямовані на покриття поточних зобов’язань або зменшення кредиторської заборгованості, що покращить коефіцієнти ліквідності.

З огляду на низький рівень абсолютної ліквідності доцільно передбачити формування мінімального резерву грошових коштів.

Рекомендується підтримувати рівень грошових активів на рівні не менше 10–15 % від поточних зобов’язань, що дозволить підвищити коефіцієнт абсолютної ліквідності до нормативного значення[6].

Оскільки значна частина активів підприємства іммобілізована у необоротних засобах, необхідно:

- забезпечити раціональне співвідношення між необоротними та оборотними активами;
- уникати надмірного накопичення запасів;
- планувати грошові потоки з урахуванням графіка податкових платежів[6].

Запровадження системи управління грошовими потоками (Cash Flow Management) дозволить прогнозувати дефіцит ліквідності та своєчасно вживати заходів щодо його усунення[10].

Для переходу від кризового типу фінансової стійкості до нормального необхідно забезпечити позитивне значення власного оборотного капіталу. Це можливо шляхом: збільшення чистого прибутку; часткового рефінансування необоротних активів за рахунок довгострокових джерел; спрямування частини прибутку на формування оборотних коштів[2].

Удосконалення управління оборотними активами та підвищення ліквідності є необхідною умовою стабілізації фінансового стану ТОВ «Трансвагонкомплект». Запропоновані заходи спрямовані на скорочення дефіциту власних оборотних коштів, покращення платоспроможності та зниження фінансових ризиків.

3.3 Оптимізація структури капіталу та використання фінансового левериджу

Аналіз структури фінансових ресурсів, проведений у підрозділі 2.3, показав, що ТОВ «Трансвагонкомплект» характеризується високим рівнем фінансової автономії (коефіцієнт автономії – 0,7). Згідно з теорією фінансового менеджменту, надмірна частка власного капіталу поряд із низьким рівнем позикового фінансування може свідчити про недостатнє використання ефекту фінансового левериджу [6].

Оптимальна структура капіталу повинна забезпечувати баланс між фінансовою стійкістю та прибутковістю власного капіталу [2]. Надмірна

консервативність у фінансуванні може знижувати потенційну рентабельність бізнесу.

Фінансовий леверидж характеризує вплив структури капіталу на рентабельність власного капіталу та дозволяє підвищити дохідність за умови, що прибутковність активів перевищує вартість позикових ресурсів [8].

Ефект фінансового левериджу визначається за формулою:

$$\text{ЕФЛ} = (R_a - r) \times \frac{\text{ПК}}{\text{ВК}} \quad (12)$$

де:

R_a - рентабельність активів;

r - ставка відсотка за кредитом;

ПК - позиковий капітал;

ВК - власний капітал.

Якщо $R_a > r$, використання позикових коштів сприяє зростанню рентабельності власного капіталу [6].

З урахуванням того, що коефіцієнт автономії підприємства перевищує нормативне значення 0,5, воно має потенціал для безпечного залучення довгострокових кредитних ресурсів без істотного погіршення фінансової стійкості [2]. Припустимо, що підприємство залучає довгостроковий кредит у розмірі 10 % від вартості активів з метою модернізації рухомого складу або введення в експлуатацію простоюючих вагонів.

Якщо рентабельність активів становить 12 %, а середня ставка кредиту – 8 %, ефект фінансового левериджу буде позитивним:

$$\text{ЕФЛ} = (12\% - 8\%) \times \frac{0,1}{0,7} = 0,57\% \quad (13)$$

Отже, рентабельність власного капіталу може зрости приблизно на 0,5–0,6 %, що підтверджує доцільність помірною використання позикового фінансування [8].

Окрім банківського кредитування, сучасна практика фінансового менеджменту передбачає використання таких інструментів залучення ресурсів, як фінансовий лізинг, стратегічні інвестиції та партнерські програми [10].

Фінансовий лізинг є доцільним інструментом оновлення основних засобів у капіталомістких галузях, оскільки дозволяє розподілити фінансове навантаження у часі та зменшити одноразові грошові витрати [6].

Залучення стратегічного інвестора, у тому числі іноземного, може сприяти не лише фінансуванню, а й розширенню ринків збуту та підвищенню конкурентоспроможності підприємства [2].

Відповідно до концепції компромісу між ризиком і прибутковістю, оптимальною для підприємств транспортної галузі є структура капіталу, за якої частка власного капіталу становить 60–65 %, а позикового – 35–40 % [6].

Запропонована структура дозволить:

- зберегти достатній рівень фінансової автономії;
- використати позитивний ефект фінансового левериджу;
- підвищити рентабельність власного капіталу;
- покращити ліквідність за рахунок залучення довгострокових ресурсів.

Оптимізація структури капіталу шляхом помірною залучення позикових ресурсів є економічно обґрунтованим напрямом удосконалення механізму формування фінансових результатів ТОВ «Трансвагонкомплект». Використання фінансового левериджу за умови контролю ризиків дозволить підвищити рентабельність власного капіталу та створити передумови для довгострокового розвитку підприємства [6].

Висновки до розділу 3

У третьому розділі магістерської роботи було розроблено комплекс практичних заходів, спрямованих на удосконалення механізму формування

фінансових результатів та зміцнення фінансової стійкості ТОВ «Трансвагонкомплект».

У підрозділі 3.1 обґрунтовано доцільність оптимізації структури витрат, запровадження бюджетування адміністративних витрат та підвищення ефективності використання рухомого складу. Запропоновані заходи дозволяють зменшити фінансове навантаження та збільшити прибуток без суттєвого розширення ресурсної бази.

У підрозділі 3.2 запропоновано напрями удосконалення управління оборотними активами, зокрема скорочення дебіторської заборгованості, формування резерву грошових коштів та впровадження системи управління грошовими потоками. Реалізація цих заходів сприятиме покращенню ліквідності, зменшенню ризику неплатоспроможності та переходу від кризового типу фінансової стійкості до більш стабільного.

У підрозділі 3.3 обґрунтовано доцільність оптимізації структури капіталу шляхом помірною залучення позикових ресурсів. Використання ефекту фінансового левериджу дозволяє підвищити рентабельність власного капіталу та розширити інвестиційні можливості підприємства без критичного зниження рівня фінансової автономії.

Запропонована система заходів має комплексний характер, оскільки охоплює управління витратами, оборотними активами та структурою капіталу. Її впровадження дозволить підвищити ефективність формування фінансових результатів, зміцнити фінансову стійкість підприємства та забезпечити передумови для його довгострокового розвитку в умовах нестабільного економічного середовища.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

У магістерській роботі здійснено комплексне дослідження механізму формування фінансових результатів підприємства та обґрунтовано його роль як інструменту забезпечення фінансової стійкості на прикладі ТОВ «Трансвагонкомплект».

У першому розділі розкрито економічну сутність фінансових результатів, визначено їх місце в системі фінансового менеджменту та встановлено взаємозв'язок між прибутковістю діяльності та рівнем фінансової стійкості підприємства. Доведено, що фінансовий результат є інтегральним показником ефективності господарської діяльності, який формується під впливом структури доходів і витрат, податкового навантаження, особливостей галузевої діяльності та макроекономічних чинників. Обґрунтовано, що прибуток виступає основним джерелом зростання власного капіталу та фінансової незалежності підприємства.

У другому розділі проведено комплексний аналіз фінансового стану ТОВ «Трансвагонкомплект» за 2022–2024 роки. Встановлено, що підприємство функціонує у капіталомісткому сегменті транспортного ринку та здійснює діяльність з оренди 95 вантажних напіввагонів. Структура активів характеризується високою часткою необоротних засобів, що відповідає галузевій специфіці, проте знижує рівень ліквідності.

Результати аналізу показали, що при зростанні чистого доходу на 8,9 % чистий прибуток скоротився на 44,5 %, що зумовлено зростанням адміністративних витрат та суттєвим підвищенням податкового навантаження. Попри високий коефіцієнт автономії (0,7) та зростання частки власного капіталу до 74,5 %, підприємство характеризується від'ємним власним оборотним капіталом, дефіцитом ліквідних ресурсів і кризовим типом фінансової стійкості. Баланс підприємства визнано неліквідним, що свідчить про наявність ризику втрати платоспроможності. Таким чином, фінансовий стан ТОВ «Трансвагонкомплект» можна охарактеризувати як

відносно фінансово незалежний, проте нестійкий з точки зору ліквідності та забезпеченості оборотними коштами.

У третьому розділі розроблено комплекс заходів щодо удосконалення механізму формування фінансових результатів та зміцнення фінансової стійкості підприємства. Запропоновано:

- оптимізацію структури витрат шляхом впровадження бюджетування та контролю адміністративних витрат;
- підвищення ефективності використання рухомого складу та активізацію роботи з простоючими вагонами;
- удосконалення управління дебіторською заборгованістю та формування резерву ліквідності;
- оптимізацію структури капіталу шляхом помірною залучення позикових ресурсів і використання ефекту фінансового левериджу.

Реалізація запропонованих заходів дозволить підвищити рентабельність власного капіталу, скоротити дефіцит оборотних коштів, покращити ліквідність балансу та забезпечити більш збалансовану структуру фінансових ресурсів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у комплексному підході до оцінки механізму формування фінансових результатів підприємства транспортної сфери з урахуванням воєнних ризиків, податкового навантаження та дисбалансу структури активів, а також у розробленні системи взаємопов'язаних заходів, спрямованих на підвищення фінансової стійкості в умовах обмеженого доступу до ресурсів.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій у діяльності ТОВ «Трансвагонкомплект» для підвищення ефективності управління фінансовими результатами та забезпечення довгострокової фінансової стабільності. Отже, поставлена у роботі мета досягнута, завдання дослідження виконані, а розроблені рекомендації можуть бути використані для вдосконалення фінансової політики підприємства в сучасних економічних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. та ін. Фінанси підприємств. – К.: КНЕУ, 2022. – 600 с.
2. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. – К.: КНЕУ, 2021. – 554 с.
3. Бланк І. О. Управління фінансами підприємств. – К.: Ніка-Центр, 2020. – 784 с.
4. Коваленко О. В. Фінансові результати діяльності підприємства: сутність та методичні підходи до оцінки // Фінанси України. – 2023. – №4. – С. 45–53.
5. Журавка Ф. О. Фінансова стійкість підприємства: теоретичні аспекти // Економіка та держава. – 2022. – №7. – С. 12–18.
6. Крамаренко Г. О. Аналіз фінансової звітності підприємства. – К.: Центр учбової літератури, 2021. – 320 с.
7. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».
8. НП(С)БО 15 «Дохід».
9. НП(С)БО 16 «Витрати».
10. Податковий кодекс України.
11. Міністерство фінансів України. Офіційні роз'яснення щодо застосування НП(С)БО. – Офіційний сайт Мінфіну України.
12. OECD. Corporate Sector Vulnerabilities in Ukraine. – 2023.
13. World Bank. Ukraine Economic Update. – 2023.
14. European Commission. Financial Stability Report. – 2022.
15. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Фінансовий менеджмент. – Львів: Львівська політехніка, 2020.
16. Савчук В. П. Фінансовий аналіз діяльності підприємства. – К.: КНЕУ, 2021.
17. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. – Житомир, 2020.

18. Ілляшенко С. М. Управління прибутком підприємства // Економічний часопис. – 2022.
19. Школьник І. О. Управління ліквідністю підприємства // Фінансовий простір. – 2023.
20. Державна служба статистики України. Офіційні статистичні дані.
21. Каплан Р., Нортон Д. Стратегічне управління та ефективність бізнесу. – 2020.
22. Damodaran A. Corporate Finance: Theory and Practice. – 2021.
23. Ross S., Westerfield R., Jordan B. Fundamentals of Corporate Finance. – 2022.
24. IFRS Foundation. Conceptual Framework for Financial Reporting. – 2021.
25. Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність. – 2023.
26. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» № 433 від 28.03.2013 р.
27. Максим Овсієнко Керівник відділу перевезення ТОВ «ТЕК «Вертикаль», <https://tec-vertical.com.ua/uk/maksym-ovsiyenko-yak-rynku-orendy-vagoniv-vyjty-z-kryzy-profitsytu/>